

Langfjorden - dumpingplass eller en levende fjord

For tiden planlegges nye utslipp av slam og kanskje giftige stoffer til ytre del av Langfjorden, like utenfor Kirkenes sentrum. Lengre innover i fjorden er det estimert at det er fylt nær 100 millioner tonn slam, der er ikke plass til mere. Selv om lokale fiskere allerede ved oppstarten av separasjonsverket i 1910, protesterte mot utslippene, fikk de foregå i mer enn 100 år, og med stadig tiltagende styrke. Det som var en levende fjord, og et spisskammers for mange, ble over tid endret til en 12 kilometer lang bakevje, innestengt av en kilometer lang passasje mellom slambanken og Tømmerneset. Der fiskebåter gikk inn mot Strømmen bru med 40 meter vann under kjølen, er det i dag bare en smal renne med noen meters dybde.

De største mengdene av finmalt gråberg ble spylt ut i Langfjorden i de siste tiårene AS Sydvaranger var i drift. Enda på 1960-tallet hendte det at det gikk hvithval helt inn til bunnen av fjorden sommerstid. Storkobbe, grønlandssel, ja til og med hvalross kunne man skue på isen ved Sandnes. Ved Strømmen var stangfiske etter sei en vanlig geskjeft gjennom sommeren. Når vinteren kom, var det isfiske som gjaldt, både ved Sandnes og ved Langvasseid. For femti år siden skjedde det flere vintre at folk gikk mann av huse for å fiske torsk. Passasjen utenfor Strømmen var fortsatt så åpen at fisk fra havet gikk inn i fjorden. Man måtte ha seks toms bor, og mange ganger hugge hullet større, for å få de største torskene opp. Folk fra både Kirkenes og Pasvik møttes på isen for å skaffe seg fersk fisk.

Enkelte drev også fiske med garn under isen. De fikk ikke bare torsk, men hyse, sei, kveite og flyndre. Av laksefisk var her både sjørret, laks og sild. Om sommeren stod laksegarna tettest på Langvasseid, der det var hele syv lakseplasser.

Men etter hvert som fjorden ble sperret av mer og mer slam, forsvant mulighetene til å få fisk. På 1980-tallet var det bare unntaksvis at seistimer gikk forbi Strømmen. Den lyse, store torsken fra havet snudde før den kom så langt. Det ble bare småvokst, mørk fjordtorsk å få inne i fjorden. Fortsatt kunne man få laks og sjørret, de måtte jo gå opp i elvene for å gyte. Men bruken av Langfjorden som spisskammers opphørte.

Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag krevde sammen med Sør-Varanger Sameforening at Langfjorden måtte bli mudret opp for å bedre vannutskifting og saltinnhold. Dette var i 2007. Målet var at fjorden igjen skulle bli bra nok til at sjøfisk kunne vende tilbake. Men hverken gruveselskapet eller miljømyndighetene ville følge opp saken. Enda de vet at innblandet i slammet er kjemikalier og miljøgifter som ikke bør komme ut i vannmassene. Tvert imot ble forholdene forverret av nye slamutslipp ved Kirkenes fra 2009. I tillegg ble ferskvann pumpet fra dagbruddene, og sluppet ut i Langfjorden innenfor Sandnes. Da ble det mere ferskvann i fjorden, og leveforholdene for fisk ble ytterligere forverret.

For tiden legges det opp til at dette skal skje igjen. Siden det på ny er planer om dagbrudd, og ikke underjordsdrift, vil det måtte brytes enorme mengder gråberg, og malmen man tar ut er mindre rik på jern. Derfor vil det bli mere gråberg med til prosesseringsanlegget i Kirkenes, og det vil bli mere slam.

Ironisk nok kaller Sydvaranger og myndighetene slambanken for sjødeponi. Enda den ligger utenfor flomålet, er den til og med blitt privatisert, og representerer verdier som fremtidig industriareal. Dermed må man også anta at eierinteressene er ansvarlige for det som er dumpet der, både slam og eventuelle miljøgifter. Da må også ansvaret for rehabilitering være plassert.

Verdien av en levende fjord er det bare våre få fiskere, og turistnæringen, som synes å være opptatt av. Vi i naturvernforbundet mener at det er på høy tid å ta skjeen i en annen hånd. Langfjorden må heller rehabiliteres, enn å igjen bli tatt i bruk som dumpingplass.